

v 9. št. „Slovenske Zadruge“, ki se čitajo kakor kak nekrolog živemu možu. Ako ni prodril, ni naša krivda, pač pa vaša. Številka 35. je zanj prav odiozna. Kot kandidat je dobil 35 glasov, in posojilnic, ki so pristopile k nepotrebni „Centralni posojilnici slovenski“, je tudi 35. Kadar g. ravnatelj Lapajne iznajde nov primeren program, ki asimiluje zmerne liberalce in klerikalce, smo tudi liberalni učitelji prvi, ki mu čestitamo k orjaškemu delu.

Koliko se je vpilo, da je ljudstvo govorilo. Neki list piše resnično: „Farovž je zmagal, farovž je govoril, ne pa ljudstvo.“ „Tako so preslepili ponekod ubogo ljudstvo, da je tuintam postalo prav bedasto, da gleda v vsakem ginjenem (skrivnostno-sladko!) kaplanu skoro že živega Boga — da nas mora biti sram pred civiliziranim svetom.“

Od 1. do 5. sept. so se v Ljubljani pri čč. gg. uršulinkah vršile duhovne vaje, katerih se je udeležilo 61 učiteljic; knezškof jim je brzojavno podelil svoj višjepastirski blagoslov. Upamo, da poslanec Jaklič izvojuje za-nje volilno pravico.

„Slovenski Učitelj“ mijavka tudi o hrvaškem slavlju, pišoč: „Kolika razlika med besedami hrvaškega učitelja, ki jasno spoznava svojo vzvišeno nalogo, in liberalnimi publicami Jelenčevimi, s katerimi pita svoje privržence! Tam zavednost, tu liberalno lakajstvo!“ Uboga čenča bore malo pozna razmere med duhovništvom in učiteljstvom na Hrvaškem in pri nas. Le primerjajte!

V Gorici so 3. t. m. srečno zvarili „Slomškovo podružnico“. Navzočih je bilo okoli 12 učiteljev in učiteljic in tropa duhovnikov. Razen znanih klerikalnih korifej je tudi učiteljstvo „Šolskega Doma“ in vadnice dalo svoj kontigent. V „Gorici“ so že dolgo časa preparirali učiteljstvo s traku-ljasto dolgimi članki, n. pr. „Učitelji sotrudniki pri Tutti frutti“ in „Učiteljstvo in Tumova stranka“. Ko so se nalagali, da je izišla tajna okrožnica na učitelje, zato so povsod najglasnejši, pa žuga z oblastnjami, rekoč: „Ta škandalozna zloraba učiteljstva mora nehati! Ako nekateri sedanji organi šolskega nadzorstva ne morejo ali ne marajo brzdati teh zbesnelih politikastrov, potem naj se umaknejo drugim.“ Nedostaje še krepkega koneca, namreč: Živio Lueger! Klerikalni učitelji lahko uganjajo vse, kar hočejo, napredni učitelj pa bi ne smel rabiti svojih državljanskih pravic kakor nekateri naduti nunci-derviši. Ta je lepa! Morda pa se Mrcini, Kosu in Berbuču sline cede po nadzorniških službah? Kdo vé?

Za slovensko mestno ljudsko šolo v Gorici se že mnogo let tamošnji Slovenci potegujejo — ali zaman. Dr. Gredolčič je vpregel „Šolski dom“ v klerikalni jarem, zato pojemajo prostovoljni doneski naprednjakov, klerikalci itak dajo bore malo. Radi tega so zaprli nekaj razredov, slovenske otroke pa silijo v Kalinellijsvo vojašnico in v laške šole. Lahi niti sanjali niso, da kdaj razbijejo oni veličastni odpor slovenskih starišev. Česar se niso nikdar nadejali, je kar zaukazal mogočni klerikalni general-don Antonio Gredolčič, deputato friulano. Tužna nam majka! Taka je klerikalna narodnost!

Na Štajerskem so bila letos čudna imenovanja okr. šol. nadzornikov: Dreflaka v Ptuj in Schechela v Slovenji Gradec. Prvi je tako velik German nego drugi, samo da je tudi strog predsednik učit. konferene, ter je vselej pozvončkal, ako si je upal kdo glavo malce na stran obrniti. Konference so bile seve vse nemške. Smešno pa je, kar je trdil neki Brenc, da bi se naj po nedeljah upeljale „Erbauungsversammlungen“. Otroci bi se pred mašo ali po isti ali popoldne zbrali v šoli, kjer bi jim učitelj razlagal važnost nedelj itd. Dober tek! Ali ni to katehetova dolžnost?

Dr. Ploj in Fr. Robič (bivši učitelj, profesor, okr. šol. nadzornik) sta imela volilni shod pri Sv. Trojici, kjer se je zahtevalo 6letno šolsko obiskovanje in sta na to molčala. Živila Žičkarjeva kompanija!

V Ljubljani se je pojavil neki „Nekompetentnež“, ki z učiteljstvom rad „fižoljka“. Učiteljski moški naraščaj mu je „neintelligenten“, „nenadarjen“, „nesposoben“ itd. Možicelj je ponosen na svoje zdravo- in pravoslovne študije, zato smo mu učitelji nevedni pritlikavci, on sam pa orjaški učenjak, da mu ga ni para na današnjem literarnem svetu. Navzlic temu se ga pa mi prav nič ne bojimo in bo kljub svojemu „talentu“ prav gladko in kmalu zmuznil skozi naše rešeto.

Rešetar.

Dopisi.

Goriško.

Po deželnem zboru. Zopet so se zaprla vrata naše deželne zbornice. Zopet je potekla doba deželnega zbora, ki je bila tako plodovita, kakor malokatera — tako je trdil namreč deželni glavar.

Da, bila je plodovita v marsičem, a ne za učiteljstvo. Deželni zbor je bil sicer pred leti vrgel tudi učiteljstvu kost, da je je potolažil, ker je tako silno sililo k zboljšanju. Slovenska javnost je bila dokaj razburjena vsled nastopa našega. Res, skoro brez izjeme se je priznavala upravičenost naših zahtev; oporekalo se je le načinu naših nastopov.

Kar je bilo, je bilo; pozabljeno je.

Dejstvo pa, da so naše plače razmeroma najnižje v Avstriji, je ostalo kljubu vrženi nam kosti.

Pred leti pa, ko je bil deželni zbor sprejel malenkostno zboljšanje, naročil je bil odbornu, naj predloži zbor načrt za spremembo zakona o upokojevanju in oskrbovanju udov in sirot.

Krivice, ki se gode v tem pogledu, so uprav v nebo upijoče. Najnižji državni uslužbenec — ne uradnik — je mnogo na boljem, nego ljudski učitelj.

Deželni odbor je sestavil in predložil načrt zakona, a deželni zbor — ne bodi len — je v zadnji seji vrnil ta načrt odboru v študiranje! Kako bi se imenovalo tako postopanje, da ne bo razžaljivo za poslanca?! To je več nego zapostavljanje, več nego igranje z našim življenjem: to je sramotenje našega stanu. In kljub temu apelirajo vse stranke na nas, da bi delovali ne le v splošni blagor, ampak tudi v strankarske namene. Lovski psi naj bi bili ob raznih volitvah.

Vse stranke v deželi priznavajo upravičenost naših zahtev, a do uresničenja ne moremo priti. Ako ni drugih izgovorov pri rokah, pograblja se po starem: da je finančno stanje dežele tako, da ni mogoče priti do izvršitve naših zahtev.

Seveda to velja samo za učiteljstvo. Za deželnega glavarja in odbornike in za uradnike in uslužbenca na deželnem odboru ne velja slabo financijelno stanje dežele! Vsem tem so se zboljšale plače v taki meri, da je učitelj nikdar ne doseže — na Goriškem. Zadnji pisar na deželnem odboru bo imel v kratkem boljšo plačo, nego prvi učitelj. Brez študij, brez mature, brez izpitov postane „kreatura“ na deželnem odboru uradnik, učitelj pa, ob vsej maturi, po vseh izpitih trpi kakor najnižji pometač. To so naše razmere na Goriškem. Ni čuda, ako toliko mož boleha v najboljših letih; ni čuda,

da učitelji v najboljših moških letih izgledajo kakor karikature, kakor iztisnjene limone; ni čuda, da so osiveli v najlepši moški dobi; le naravna posledica tem žalostnim razmeram je, da se bližajo grobu možje, ki bi mogli še dolgo vrsto let najuspešneje delovati v šoli in zunaj nje v blagor naroda!

Deželni poslanci na Goriškem nimajo zmisla za take odnošaje, ali nimajo srca, ali možgan, da tako hladnokrvno prestopajo na dnevni red preko naših zahtev. Kdaj bo bolje? Morda nam prinese prihodnji deželni zbor kaj boljših razmer? Upanja nimamo, ker smo jo že davno zgubili.

Kdo se bo čudil, ako se lovi učiteljstvo za strankami? Upravičeno to čudenje ne sme biti, kajti človek v sili pograblja vsako bilko, da bi se rešil, če tudi se večkrat s tem še bolj potaplja.

Nedavno temu so objavljali časopisi, o čem so sklepali posamični deželni zbori po širni Avstriji učiteljstvu v prid. V severnih, naprednih deželah se sme šteti naš stan za srečnega, kajti deželni zbori so večinoma vsprejeli take načrte, ki izdatno zboljšajo gmotno stanje; pri nas na jugu pa smo ostali skoro tam, kjer smo bili. Med zadnjima pa je bila in ostane še vedno Goriška.

Slovenska napredna stranka bo kandidirala tudi jednega učitelja v deželni zbor. Prav bi bilo!

Istra.

Iz deželnega zbora. 1. Učiteljske v Kopru. Poslanci Josip Kompare in tovariši so stavili nastopno interpelacijo:

Učiteljske v Kopru ima tri jednakoveljavne oddelke: italijanskega, slovenskega in hrvaškega. Ta c. kr. zavod za mučenje slovenskih in hrvaških dijakov ima na fačadi napis in sicer le nemški in italijanski.

Nemški napis je popolnoma neopravičen, ker ta c. kr. zavod ni nemški in tudi ne za Nemce. Res je sicer, da se je v najnovjšem času nemščina začela urivati prav intenzivno. Posledica temu urivanju nemškega jezika je, da dijaki propadajo, kar se je koncem minolega šolskega leta — na žalost — dogodilo v velikem številu. Ali povdarjamo, da c. kr. učiteljske ni nemški zavod.

Vsled tega interpellirajo podpisani:

Ali hoče c. kr. vlada učiniti potrebne korake, da c. kr. učiteljske dobi enakopraven slovenski napis?

Ali hoče c. kr. vlada zaukazati, da se izbriše neopravičeni nemški napis?

Ali hoče c. kr. vlada ukreniti primerne korake, da se ublaži silna strogost za nemščino.

2. Za ljudsko šolo v Zrenju. Isti poslanci so stavili interpelacijo:

Leta 1900 so hišni gospodarji in stariši za šolo godnih otrok iz davčne občine Zrenj, krajna občina Oprtalj, prosili c. kr. deželni šolski svet, da bi se v njihovem kraju ustanovila javna ljudska šola s hrvaškim učnim jezikom. Na to prošnjo niso dobili ni rešitve ni odgovora, ali so izvedeli kasneje, da je c. kr. okrajni šolski svet v Poreču izdal ope-tovano nalog upravnemu svetu v Zrenju, da v tem kraju zgradi hišo za dvojezično ljudsko šolo. Izvedeli so nadalje, da je upravni svet obakrat odgovoril, da ne more zidati hiše za šolo, ker nima potrebnih sredstev za to.

Ali ta izgovor upravnega sveta v Zrenju ne velja, ker je, kakor je tam sploh znano, pokojni Klun na Dunaju zapustil glavnico 20.000 gld. za šolo v Zrenju po smrti njegove vdove. Obresti od te glavnice vleče sedaj 70letna starka,

vdova po pokojnem dobrotniku ljudstva v Zrenju. Po njeni smrti pripade torej gornja glavnica davčni občini Zrenj za gradnjo javne ljudske šole. Ako bi torej upravni svet v Zrenju imel le količkaj dobre volje, mogel je najti potrebnega denarja za zidanje rečenega šolskega poslopja, kateri denar bi bil mogel povrniti v nekoliko letih. Upravni svet je torej hotel kljubovati želji in prošnji ogromne večine onih občinarjev in ponovnemu nalogu c. kr. okrajnega šolskega sveta jedino iz tega razloga, ker so oni občinarji prosili hrvaško ljudsko šolo in ker je c. kr. okrajni šolski svet odločil ustrojiti tam dvojezično t. j. hrvaško in italijansko, a nikakor samo italijanske šole.

Ker so prositelji za hrvaško ljudsko šolo v Zrenju to kljubovalno postopanje upravnega sveta natanko priobčili c. kr. okrajnemu šolskemu svetu, dokazavši obenem način in sredstva, s katerimi bi mogli priti tam do javne ljudske šole, vprašajo podpisani visoko c. kr. vlado:

Je-li voljna nemudoma storiti primerne korake, da se v Zrenju osnuje javna ljudska šola s hrvaškim učnim jezikom?

Društveni vestnik.

Kranjsko.

Iz Ljubljane. (Rakteljeva petdesetletnica.) Kakor znano, preteklo bode 15. oktobra t. l. petdeset let, odkar učiteljuje naš starosta g. Raktelj, nadučitelj in voditelj II. mestni šoli v Ljubljani. Odbor „Ljubljanskega učiteljskega društva“ je v svoji zadnji seji sklenil, da se tako redek jubilej kakor je petdesetletnica učiteljevanja, praznuje kolikor se da slovesno. Za sedaj se je sestavil naslednji program:

1. V sredo, dne 16. oktobra zvečer ob 1/2 8. uri serenada; po serenadi pa se priredi v „Narodnem domu“ slavnost „Rakteljev večer“ s skupno večerjo.

2. V četrtek, dne 17. oktobra ob 8. uri sv. maša v šentjakovski cerkvi; po sv. maši pa šolarska slavnost v telovadnici II. mestne šole.

Natančnejši vspeled za „večer“ in šolarsko slavnost se bode še objavil v družih časopisih.

Ob tej priliki pozivljemo vse slovensko učiteljstvo k mnogobrojni udeležbi te slavnosti. Mi apelujemo na učiteljsko zavest, katera naj pokaže, da ve drugače kakor drugi svet ceniti zasluge petdesetletnega službovanja v šoli. To slavljeno naj bode tako, da bode najlepše — četudi edino plačilo za petdesetletni trud v šoli osivelega moža.

Skupna večerja bode stala 2 K brez pijače. Ker je pričakovati jako mnogobrojne vdeležbe iz mesta in dežele, prosimo, da se nam vdeleženci javijo in nam vnaprej pošljejo po 2 K za osebo. Denar naj se pošilja društveni blagajničarici gđ. Mariji Marout, mestni učiteljici v Ljubljani.

Odbor „Ljubljanskega učiteljskega društva“.

Slovenska šolska Matica. V kratkem se bodo začele tiskati knjige, ki jih izda „Slov. šolska Matica“ za tekoče leto. Da bode odboru mogoče določiti število iztisov, opozarjajo se učitelji in drugi razumniki še enkrat, da pristopijo k društvu tudi oni, ki dozdej še niso tega storili. Čas za pošiljanje letnine je do konca oktobra t. l. Nadejamo se, da ga ne bode učitelja (učiteljice), ki bi ne bil član tega prekoristnega društva. Pa tudi od drugih razumnikov pričakujemo, da se oglase kot ustanovniki ali vsaj kot letniki. Odbor.

Štajersko.

Učiteljsko društvo za celjski in laški okraj ne bode zbrovalo vsled ovir dne 1. nov. t. l. kakor je bilo dogovorjeno, marveč v nedeljo dne 10. novembra 1901. l. To v blagohotno znanje p. n. društvenikom! Odbor.